

MUS. 1500

Høsten 2009

Forelesning 15.10.

Populærmusikk som tegn og tekst

Odd Skårberg

Dagens tekst

- Shuker: «Ch. 5: "Message Understood?" Musical Texts» (2008)
- Tagg: «Analysing Popular Music: Theory, Method and Practice» (2000)

Shuker 2008: «Ch. 5: Message Understood? Musical Texts»

- Shukers tekstbegrep. Knytter seg til et utvidet tekstbegrep slik «tekster» kommer til uttrykk populærkulturen:
 - tv-programmer i ulike sjangere
 - filmer
 - Bøker; romaner, noveller, fagprosa osv.
 - magasiner
 - musikk CD, LP (platecover)
 - video
 - musikktekster (lyrics)
 - T-skjorter osv....osv..

Shuker 2008: «Ch. 5: Message Understood? Musical Texts» (forts.)

- **Tekstbegrepet**
 - Vi leser (avkoder) et kulturelt område som «tekst»
 - «Tekster» forstår vi som meningsskapende tegn og symboler. Tegn er verktøy for kommunikasjon

Shuker 2008: «Ch. 5:Message Understood? Texts» (forts.)

- Roland Barthes; verden er fylt med tegn som kan avkodes:
«Utviklingen inne reklamen, dagspressen, radioen, bildestoff, for ikke å tale om de uendelig mange kommunikasjonsriter som styrer det sosiale skinn, gjør det mer nødvendig enn noensinne før å grunnlegge en semiologisk vitenskap. Hvor mange virkelig *betydningsløse områder* passerer vi i løpet av en dag? Svært få, undertiden ingen. Jeg befinner meg ved havet; det selv er sant nok ingen bærer av budskap. Men hvilken rikdom av semiologisk materiale kan vi ikke finne på badestranden! Flagg, reklame-slagord, skilter, klær, til og med solbrentheten – alt er budskap for meg».

Roland Barthes: *Mythologies*, 1957

På norsk: *Mytologier. Om «mytene» i den moderne tids hverdag*, 1975

Shuker 2008: «Ch. 5: Message Understood? Musical Texts» (forts.)

- Intertekstualitet forstår vi
 - som tekster kommuniserer mening ved å relatere seg til andre tekster.
 - Ved at det kreves et forholdet mellom to eller flere tekster
 - som tekster som siterer, parafraserer, hentyder til en eller flere andre tekster

Shuker 2008: «Ch. 5: Message Understood? Musical Texts» (forts.)

- Intertekstuell kommunikasjon
 - Intertekstualitet skapes hos komponist, forfatter osv.
 - Henvender seg til en mottaker som innehar mer eller mindre intertekstuell kunnskap
 - Mottaker oppfatter at det dreier seg om tekster som peker til eller siterer andre tekster
 - Mottaker får sin (populær)-kulturelle kunnskap bekreftet

Shuker 2008: «Ch. 5: Message Understood? Musical Texts» (forts.)

- Coverlåter som intertekstuell praksis
 - En musikalsk overføring fra én låt til en annen
 - Kan gjøres på mange måter:
 - «Automatisk respons»
 - kopi
 - Nytt arrangement
 - Ny-komposisjon (ny og variert utgave)

Shuker 2008: «Ch. 5: Message Understood? Musical Texts» (forts.)

- Coverlåter - noen eksempler
- Madonna 1984 «Like a Virgin», fra *Like a Virgin*, Warner Bros.
- Big Daddy 1991. «Like a Virgin», fra *Big Daddy Cutting Their Own Groove*, Rhino R270733

Big Daddys versjon viser også til:

- Frankie Avalon 1959. «Venus», finnes på en rekke samleutgivelser [*Frankie Avalon Venus/Very Best of Frankie Avalon*, Collectables 1999]
- Seigmen 1995. «Metropolis» fra *Metropolis*, ENS 481 210 2
- Penthouse Playboys 1996. «Metropolis» fra *Sånn skal det gjøres*, Sonet SCD 15106

Shuker 2008: «Ch. 5: Message Understood? Musical Texts» (forts.)

- Populærmusikkens tekster (lyrics)

- «Why do songs have worlds?

- Tekstene leses forskjellig:

- «Stand by your man»; countrysangeren Tammy Wynettes store hit fra 1969

- Realistisk, ironisk?

- Bruce Springteens store hit fra midten av 1980-tallet «Born in the USA» Teksten er tvetydig; en hyllest til USA eller en kritikk?

Shuker 2008: «Ch. 5: Message Understood? Musical Texts» (forts.)

- **Språket har en rekke funksjoner:**
 - Referere til et saksinnhold. «USA består av 52 delstater»
 - Snakke i bilder (metaforer): «Du dufter som en grønn blomsterreng, «du snorker som et lokomotiv»
 - Lyve
 - Spøke, fleipe
 - **Musisere med språket (språkets poetiske funksjon):**
«Tutti frutti, all rutti..Tutti frutti, all rutti.. Wa babalooba ba la bamboo.....» (Little Richard)

Eks:

Wesensteen 1995 [1969]. «Overing. Fritjof Gløgg», fra *Rolf Wesenlund + Harald Heide Steen jr. = Wesensteen 2*, Nordisc 528 668-2

Shuker 2008: «Ch. 5: Message Understood? Musical Texts» (forts.)

- Litt om musikkvideoer
 - 1. august 1981: MTV (USA) startet
 - Modell er etter Top 40 radio med lange trad. i USA. Bruk av «Heavy circulation» m.m.
 - Videoen eksploderer som det viktigste lanseringsmediet for populærmusikk
 - Videoen forhistorie går langt tilbake. Pop og rock på tv med:
 - «The Ed Sullivan Show» i USA.
 - «American Bandstand» (startet 1952)
 - I England blant annet «Ready, Steady, Go» (fra 1963)
 - Queens video «Bohemian Rhapsody» regnes som den første «ordentlige» video (1975)

Tagg 2000. «Analysing Popular Music: Theory, Method and Practice»

- Tagg - kort oppsummert:
 - Fokuserer på det affektive ved musikk
 - Hva kommuniserer i musikken?
 - Hvorfor kommuniserer musikken som den gjør?
 - Analyse som plukker musikken fra hverandre i enkeltdeler (musemer)
 - Musemer er musikalske tegn analogt til språklige tegn. Musikksemiotikk
 - De er intertekstuelle > viser til andre musikalske musemer i annen musikk
 - Målet er å oppspore den grunnleggende kodeforståelse for vestlig musikk fra barokken

Tagg 2000. «Analysing Popular Music: Theory, Method and Practice» (forts.)

Tagg knytter seg til barokkens affektlære, musikalsk hermeneutikk, men i særlig grad til semiotikk

- **Saussure og semiotikk**
 - *Semeion* (gresk for tegn)
 - den semiotiske innsikt ble tidlig brukt i medisinen og da i betydningen «symptom», altså tegn på sykdom
 - et tegn er noe som står for noe annet. Et uttrykk som står for et innhold
 - tegnteori brukes innenfor mange humanistiske fagtradisjoner: i studier av språk film, musikk osv.

Tagg 2000. «Analysing Popular Music: Theory, Method and Practice» (forts.)

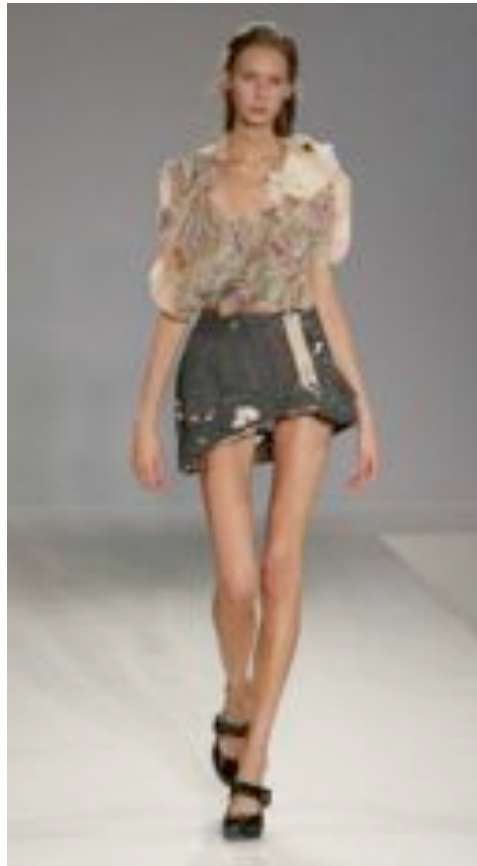
- R. Barthes (1915-1980): grunnleggeren av den moderne semiologi (semiotikk)
 - Myten bygger på et semiotisk system som finnes på forhånd:

NIVÅ 1. (etablert mening) 1. uttrykk - innhold

NIVÅ 2. (myten, naturalisering) 2. uttrykk Innhold

NIVÅ 3: NYTT TEGN

Tegn på hva?

Tagg 2000. «Analysing Popular Music: Theory, Method and Practice» (forts.)

Musem: et musikalsk tegn. Som andre tegn; to sider:

MUSEMET

- Uttrykk (Signifier)

Den klingende
musikken
(korte motiver)

- Innhold (Signified)

Den mentale
representasjonen
Assosiasjonen
(konnotasjonen)

Tagg 2000. «Analysing Popular Music: Theory, Method and Practice» (forts.)

- Tegnets denotative mening (grunnbetydning)
 - NB: det er problematisk å tenke denotativ tegnbetydning i forbindelse med musikk! Hvorfor??
- Tegnets konnotasjonsnivå (tilleggsbetydninger, mot polysemi)
 - Her opererer Tagg; tegnets «konnotative nettverk»
- Tegnmening skapes gjennom kombinasjon og seleksjon av tegn
 - Kombinasjon: den **syntagmatiske akse**. Horisontal mening som former setninger/musikalske fraser
 - Seleksjon: den **paradigmatiske felt**. Vertikal mening ved bruk av f.eks. synonymer. I musikk; melodiers rommelige dimensjoner; sound, instrumentering osv.

Tagg 2000. «Analysing Popular Music: Theory, Method and Practice» (forts.)

Distinksjon (skille) skaper mening

I strukturalismen (lingvistikken); distinksjon angår det som skiller fonemisk: (m/a/l og m/i/l, /p/en og /b/en osv.

Denne tanken overfører Tagg til musemet. Enkeltoner forstått som fonemer.

Musikk består av en rekke musemer som peker til andre musemer i annen musikk (intertekstuell funksjon).

Hypotetisk substitusjon: Hvilke musemer skaper meningsforskjeller?

Tagg 2000. «Analysing Popular Music: Theory, Method and Practice» (forts.)

- **Taggs to store analyser**

- Tagg, Philip 1979. *Kojak...50 seconds of Television Music. Towards the Analysis of affect in Popular Music*, Skrifter från Musikvetenskapliga Institutionen, Göteborg. No. 2.
- Tagg, Philip 1991. *Fernando the Flute - Analysis of musical meaning in an Abba mega-hit*, Liverpool: The Institute of Popular Music, University of Liverpool.

- **Musikkeksempler**

- Phillip Tagg. «Kojak-Theme» og «Jingle Bell Hell», [Udatert privatopptak m. Tagg]
 - Musematisk demonstrasjon og ideologikritikk gjennom manipulasjon av musikalske tegn.**
- Neil Richardson 1970. «The Riviera Affair», fra *The Sound Gallery*, vol 1. [Compilation], EMI 7243 8 32280 7
 - Mood Music fra 1970: Stemningsbilder skapes gjennom arrangement, instrumentering, sound osv.**